

Suomi-Seura ry:n lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Suomi-Seura ry:ltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa lapsen ja kansalaisuudettoman henkilön määritelmiä. Lisäksi tavoitteena on selkiyttää kansalaistamisen selvittämiseen liittyviä säännöksiä henkilöllisyyttä, asumisaikaa ja kielitaitoa koskien. Suomi-Seura ry osallistui sisäministeriön pyynnöstä myös kansalaisuutta koskevien muutostarpeiden esiselvitykseen kesällä 2020.

Suomi-Seura ry on toiminut ulkosuomalaisten asiantuntija-, palvelu- ja edunvalvontajärjestönä yli 90 vuotta. Sillä on neuvoo-antava ulkosuomalaisparlamentti (USP), joka kokoontui viimeksi kesäkuussa 2021 hyväksyen kansalaisuuslain uudistamista koskevia päätöslausemia. Vuoden 2021 aikana kansalaisuuskyseukset nousivat vahvasti esiin myös niissä kuulemisissa, joita Suomi-Seura ry järjesti eri ulkosuomalaisryhmille vuosille 2022–2026 tekeillä olevan Suomen ulkosuomalaisstrategian valmistelun yhteydessä.

Suomi-Seura ry pitää tärkeänä, että kansalaisuuslakia ajantasaistetaan ja kannattaa toimenpiteitä, joilla maailmalla olevien suomalaisten yhteyttä Suomeen vahvistetaan ja joilla paluuta ja työvoiman tuloa Suomeen helpotetaan. Suomi-Seura ry pitää tervetulleena ja yhdenvertaisuutta edistävänä esitykseen sisältyvää ehdotusta, jonka mukaan syntyvä lapsi saisi Suomen kansalaisuuden aina suoraan lain nojalla, ilman kansalaisuusilmoitusmenettelyä, mikäli hänen äidillään tai isällään olisi Suomen kansalaisuus.

Suomi-Seura ry kannattaa lakimuutokseen sisältyvää ehdotusta, jonka mukaan viranomaisilla olisi velvollisuus ilmoittaa kaikista niistä toimista – jatkossa myös esimerkiksi naisten vapaaehtoinen asepalvelus – joiden perusteella kaksoiskansalainen säilyttää Suomen kansalaisuuden 22 vuotta täyttäessään.

Ulkosuomalaisten kuulemista edesauttava ulkosuomalaisparlamentti on päätöslauselmissaan esittänyt viimeksi vuonna 2021, että syntyperäinen Suomen kansalainen, joka on myös jonkin toisen valtion kansalainen, voisi säilyttää automaattisesti Suomen kansalaisuuden. Nyt vireillä olevaa lakimuutosta koskien Suomi-Seura korostaa, että kansalaisuuden mahdollisesta menettämisestä tulee tiedottaa mahdollisimman monikanavaisesti, mikä huomioi väestörekisterin osoitetietojen ajantasaisuuden ja niiden päivitysten ilmoittamattomuuden ongelmat. Suomi-Seura ry tekee mielellään yhteistyötä ulkosuomalaisille kohdennetun Suomen kansalaisuuden hakemiseen ja säilyttämiseen liittyvän viestinnän kehittämisessä.

Suomi-Seura ry kiinnittää lisäksi huomiota viime vuosina ulkosuomalaisten kasvaneeseen neuvontatarpeeseen kansalaisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Siirtolaisuusinstituutin kesäkuussa julkaisemassa Muuttuva ulkosuomalaisuus -kyselytutkimuksessa neuvonta kansalaisuusasioissa nousi esiin yhtenä ulkosuomalaisten palvelutarpeena. Lisääntynyt neuvonnan tarve näkyy myös Suomi-Seuran neuvontapalveluissa.

Maailmalla on noin 2 miljoonaa henkilöä, joilla on suomalaiset juuret. Heistä noin 300 000 on Suomen kansalaisia. Suomi-Seura ry haluaa tuoda esiin kielitaito- ja muut edellytykset täyttävät entisten Suomen kansalaisten jälkeläiset ja heidän mahdollisuutensa saada Suomen kansalaisuus ilmoitusmenettelyn avulla. Kesäkuussa 2021 ulkosuomalaisparlamentti esitti päätöslauselmissaan kansalaisuuslakia muutettavaksi siten, että myös syntyperäisten entisten tai nykyisten Suomen kansalaisten jälkeläiset ja heidän alaikäiset lapsensa voisivat saada Suomen kansalaisuuden ilmoitusmenettelyllä. Tässä yhteydessä Suomi-Seura ry haluaa nostaa esille myös Isossa-Britanniassa asuvien henkilöiden muuttuneen tilanteen. Brexitin vuoksi moni entinen Suomen kansalainen toivoisi nyt jälkeläisilleen mahdollisuutta kaksoiskansalaisuuteen. Lisäksi pandemia-aika on konkretisoinut monelle ulkosuomalaiselle sen, kuinka kansalaisuus vaikuttaa oikeuteen matkustaa Suomeen. Suomen kansalaisten muuttoliikkeessä tapahtui merkittävä käänne vuonna 2020, kun nettomaahanmuutto Suomeen oli pitkästä ajasta positiivinen. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan myös kuluvana vuotena Suomeen on paluumuuttanut kansalaisiamme enemmän kuin ulkomaille on lähtenyt.

Kansalaistamisen selvittämiseen liittyvät säännökset koskettavat läheisesti monia ulkosuomalaisia. Monen ulkosuomalaisen elämä on ylirajaista opinnoista, töistä ja perhesuhteista johtuen. Suomi-Seura ry pitää kannatettavana asumisaikaedellytykseen liittyvää ehdotusta siitä, että asumisaikana sallittavista ulkomaanmatkoista säädettäisiin nykyistä yksinkertaisemmin, niin että muun muassa jaottelusta yhtäjaksoiseen ja kerättyyn asumisaikaan luovuttaisiin ja että ulkomailla oleskeltu aika voisi jatkossa jakautua nykyistä joustavammin.

Kielitaitoedellytys kuuluu myös kansalaistamisen edellytyksiin, ja Suomi-Seura ry pitää hyvänä, että kielitaidon osoittamisen tapoja lisätään. Suomi-Seura ry korostaa kuitenkin, että on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten yleisen kielitutkinnon suorittaminen tulevaisuudessa järjestetään. Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että myös ulkosuomalaisilla on Suomessa asuvien kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa YKI-tutkinto kohtuuhintaisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ilman matkustamista Suomeen. Kesäkuussa 2021 ulkosuomalaisparlamentti esitti päätöslauselmissaan, että tulevaisuudessa tutkinto olisi mahdollista suorittaa kokonaisuudessaan virtuaalisesti ja määritellyissä paikoissa Suomen ulkopuolella.

Suomi-Seura ry katsoo, että joustavat, digitaaliset ratkaisut kansalaistamisen edellytysten täyttämässä ovat ulkosuomalaisperheiden ylirajaista arkea ja ulkosuomalaisten yhdenvertaisuutta tukevia sekä lisäksi kestävän kehityksen mukaisia. Kaikkineen ulkosuomalaiset ovat Suomelle arvokas voimavara ja heidän mahdollisuuksiaan säilyttää Suomen kansalaisuus tulee edistää.

9.11.2021

Suomi-Seura ry:n puolesta

Markus Aaltonen
Suomi-Seura ry:n puheenjohtaja

Tina Strandberg
Suomi-Seura ry:n toiminnanjohtaja